

Murat Morova sergisi

“Olduğum gibi kim görebilir beni?”

Demet Elkâtip

Bir gölgenin, kendi gölgesinin peşine düşen insan, “Olduğum gibi kim görebilir beni?” sorusunu sormaz mı? - Olduğu gibi; görünen ve görünmeyen yanıyla. - Murat Morova soruyor. Urart Sanat Galerisi’ndeki “Dil + Suret” sergisinde, cam işleri ve tuvalleriyle, geçmişle bugün arasında kurduğu bağlantıda dilin saldırganlığı, acımasızlığı yanında kendi suretinden oluştuğu suretlerde bulmaya çalışıyor kendini. “Tuttum aynayı yüzüme/ Ali göründü gözüme” dizelerinin izinde.

Yıllardır tasavvufun, geleneğin etkisiyle işler üretiyor Morova. Geçtiğimiz Ekim ayında İstanbul’da açılan “Bellekten Modernliğe / İslam Dünyasından Yeni Yapıtlar” sergisinde el formundaki (Hz. Fatma’nın eli) “Hay(ı)r” adlı işiyle baskıya, haksızlığa karşı çıkarken, bir 18. yüzyıl dervişine gönderme yapan “Bir Haydari Dervîşi”nde tabulara dokunuyordu.

Bu sergisinde cam işlerinde görünen metinler, güncesi. Cam arkasına yazdığı yazıyı ters çevirince ortaya çıkan, okunamayan bir kaligrafi. “Geçmiş ikonografilerle günümüz arasındaki o dili yakalama meselesinden dolayı marjın denilen, Türk halk sanatında önemli bir yeri olan karalanmış, gelişmiş, güzel, döne döne yazılmış, kenarları doldurulan bir tür evrak tutma, not alma şekli var. Onlardan yola çıkan bir şey yaptım ve hat ve kitap sanatının geleneksel öğelerini bir şekilde işler kendi içinde barındırsın istedim. Bir tür vitrinleştirmeye gittim, otantik bir cilt kapağı, kağıtlar, mühürler, ebrular... Hepsinde gölge var. Ben işin kendime çok yakın anlamını kurgulamış olabilirim, önemli olan bunlara bakan insanların işlerin farklı anlamlarını okuyabilmesi.”

“Dil + Suret”e geçiyoruz: “Dil aynı zamanda gönül de demek, aynı zamanda Alevi - Bektâşi inancında ikonografi olarak Hz. Ali’nin kılıcıdır. Diliyle fethediyor bazı şeyleri. O yüzden oradaki “Dil + Suret”i okurken bütün bu karşılıklı anlam yüklemelerini göz ardı etmemek lazımdır. Bütün suretler kendi yüzüm. Tanrısal ve kutsal sayılan her şeyin aslında bizim de onun bir parçası olduğumuzla ilgili.” Sayıların da önemi var tabii Morova için. Dört suret, gerçek alemde kaybolmuş kutsal dört kişiyle ilgili. 1995’de Ankara’da açtığı “Nafile Yazılar” sergisindeki on iki yüz de hem Hristiyan ikonografisindeki on iki havari hem Alevi - Bektâşi inancındaki on iki imam. “Bunlar klasik ikonografiden çıkartılan on iki kişi. Halbuki benim düzenleme mantığımda yan yana yapılandırılmış, sokaklarda rastladığımız afiş niteliğine getirilmiş işler. Bütün bunlara tırnak içinde, göz altına alınlar da diyebilirsiniz, kayıplar da

diyebilirsiniz. Acı çeken, bir inanç uğruna bir şekilde bir yerlerde olan insanlar olması açısından öteki kut-sallarla da bir bağlantısı var.”

Tuvallerinin üzerinde kullanmadığı malzeme yok gibi. Dışlanana yeniden kazanma çabası. Hurufi geleneğinden yola çıkılarak yapılmış altın varaklar ve bir hurufi yüzü. “Benim yüzümden mi kaydı düştü, yüzüme çekmek istediğim mi, arkasına gizleneceğim mi, çıkartmak ve kurtulmak istediğim mi?” sorularıyla yüklü. “Hay(ı)r” işinde de Ur-yan’da da uzunca zamandır yapmak istediğim bir şey var, yeni bir kutsal arayışı getirmek istiyorum ve o yeni kutsal, geleneksel olan ikonografiden yeni ikonojiler üretebilir mi meselesi. Bunu yaparken de mümkün olduğu kadar günümüz koşulları dahilinde mesaj olarak, içerik olarak, malzeme olarak yabancılaştırmış bir görüntü yarattım. Muşambalaşmış bir görüntü. Bütün tuval işlerinde ona dikkat etmeye çalıştım, çünkü geleneksel anlamda pentürel bir resim yapmıyorum. Resimsel tavrı bir kavramın açıklanmasında kullanıyorum.” Sanatçının elini ve yeteneğini silmeye çalıştığını söylüyor. Bütün o çabayı, altında yatan o sanatsal zamanı ve bilgiyi bir şekilde örtmeye çalışıyor. Geride kalan, anonim görünüşlü, temiz, plastik olandan üretilmiş yapıtlar.

Ailesinin tasavvufa olan ilgisine çok tanık olmasa da yıllar sonra daha çok bir estetik olarak ilgileniyor malzemeye. Yaklaştığında arkasındaki terminolojiyi öğrenmesi de doğal bir süreç. “Çok ortodoks olan bir inanç sisteminin içerisinde bulunan kısmından çok heterodoks olan kısmı ilgilendiriyor bütün bu malzemenin. Baş kaldıran, resmi söylemin dışında gelişmeye çalışan, bildiğimiz dogmatik öğretileri bir şekilde esnetmeye, kırmaya, farklı bir söylemi farklı bir iç zenginliğini dile getirmeye çalışan kısmı ilgimi çekiyor. Bunun içerisinde tabii son derece asi olan bir kısmı da var. Zaten bütün işlerimde bir dil oluşmasını sağlayan kısmı da o.”

Başta da söylediğim gibi kendi gölgesinin peşinde Murat Morova. Kendisiyle yüzleşirken öteki’ni göz ardı etmiyor, sorular soruyor, yanıtların çoğunu bilse de bilinmeyen aralıyor. Arayışı sürüyor. Yine Mevlana’ya dönelim: “... Ama dışarda değil, aradığını kendinde ara.”

